ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราวที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนวัดเกาะแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ

The Effects of Story Telling Activities focusing on Summarization on Spatial Abilities of Pre-school Children at Wat Koh Kaew School in Samut Prakan Province

กนกรัตน์ ศรีสรรค์[1] ชนิพรรณ จาติเสถียร[2] และ ปุริมปรัชญ์ คณิณผศุตย์[3]

Kanokrat Srison[1] , Chanipun Chartisthian[2] and Purimprat Khaninopsut[3]

[1]นักศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

[1]Master of Education (Curriculum and Instruction) School of Educational Studies,

Sukhothai Thammathirat Open University

[2,3]สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

**Corresponding E-mail : kanokratdraft@gmail.com*

Received: Nov 27, 2024; Revised: Feb 2, 2026; Accepted: Mar 11, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้ว ก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว และ 2) ศึกษาความก้าวหน้าของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้วที่เรียนด้วยการจัดกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้ว จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียน 28 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากมีนักเรียนเพียงห้องเดียว เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง .60 - 1.00 และมีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.43) และแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง .67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัยพบว่า

1) เด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้วที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราวมีคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังเรียน (μ=21.14, σ=3.21) ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียน (μ =14.50, σ=3.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) เด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้วมีความก้าวหน้าของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราวตามลำดับดังนี้ ก่อนเรียน μ=14.50, σ=3.82 และหลังเรียน μ=21.14, σ=3.21

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน การสรุปเรื่องราว ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เด็กปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were to 1) compare the spatial abilities of pre-school children before and after participating in story telling activities focusing on summarization, and 2) to study the progress of spatial abilities in pre-school children during the storytelling activity. The participants comprised 28 pre-school children, who studying in second semester of the academic year 2022, Watkokaew School, Samut Prakan Province. The research tools were learning plan, which validity (IOC) was between .60-1.00, and was most appropriate level ($\bar{x}$ =4.43), and the spatial ability assessment for pre-school children, which validity (IOC) was between .67 - 1.00, reliability was .98 and Data were analyzed by mean, standard deviation and t-test, dependent.

The result were as follow:

1) The pre-school children Watkohkaew School were average scores spatial abilities before (μ =14.50, σ=3.82) and after (μ=21.14, σ=3.21) participating in story telling activities focusing on summarize (Significant level .05)

2) The pre-school children Watkohkaew School were average scores have progressed in their spatial abilities from the storytelling activities that summarize the stories in the following order: Pretest have scores μ=14.50, σ=3.82 and Posttest have scores μ=21.14, σ=3.21

Keywords: Story Telling Activities, focusing on Summarization, Spatial Abilities, Pre-school Children

บทนำ

การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยนับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาและเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาเด็กในช่วงวัยดังกล่าวจึงเป็นประเด็นสำคัญทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่เน้นการยกระดับคุณภาพคนไทยให้มีความสามารถในการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและการปรับตัวกับโลกยุคใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมศักยภาพของคนไทยทุกช่วงวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์พัฒนาการเด็กของกรมอนามัย สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2564 พบว่า เด็กปฐมวัยอายุ 0–5 ปี ร้อยละ 66.87 มีพัฒนาการล่าช้าโดยเฉพาะด้านสติปัญญาและภาษา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต (สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย, 2564)

จากที่กล่าวมา บ่งชี้ได้ว่าทักษะด้านมิติสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการด้านสติปัญญาของนักเรียนปฐมวัย ซึ่งหมายถึงความสามารถในการรับรู้และเข้าใจตำแหน่ง ทิศทางและระยะทางของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยอาศัยประสบการณ์จากการมองเห็น สัมผัส และการเคลื่อนไหว ทักษะดังกล่าวมีความสำคัญต่อการสร้างจินตภาพทางมิติ การคิดเชิงเหตุผล และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้คณิตศาสตร์ขั้นสูง เช่น เรขาคณิต ทั้งยังเชื่อมโยงกับพัฒนาการทางภาษา

การสื่อสาร และการสำรวจสิ่งแวดล้อมผ่านการเล่นและกิจกรรมทางกายภาพในชีวิตประจำวันของเด็ก สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 ที่กำหนดว่าเด็กปฐมวัยควรได้รับประสบการณ์ ที่ส่งเสริมการสังเกตและบอกตำแหน่ง ทิศทาง และระยะทางของสิ่งต่าง ๆ ผ่านการกระทำและการใช้ประสาทสัมผัสอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท., 2563) ได้กำหนดให้เรื่อง ตำแหน่ง ทิศทางและระยะทางเป็นเนื้อหาย่อยที่อยู่ในหัวเรื่องของสาระการวัดและเลขาคณิต ในกรอบการเรียนรู้และแนวทางการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัย โดยยังชี้ให้เห็นว่า ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัย ดังนั้น กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพสามมิติ สอดคล้องกับสามารถพัฒนาความก้าวหน้าของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ได้อย่างมีนัยสำคัญ (จรรยา รอดคืน, 2560) กิจกรรมการเล่านิทาน เป็นกิจกรรมที่เด็กปฐมวัยชื่นชอบ และสามารถสอดแทรกองค์ความรู้ได้หลากหลาย ผ่านเทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยกระตุ้นจินตนาการ ความสนใจ และการเรียนรู้ของเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547) แม้ว่าจะมีการนำกิจกรรมดังกล่าวที่ศึกษาเรื่องการเล่านิทานเพื่อพัฒนามิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย แต่ยังขาดการศึกษาเฉพาะด้านที่ใช้การเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลและสรุปเรื่องราวจากเรื่องนิทาน เพื่อสื่อสารในรูปแบบของตนเอง ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาด้านมิติสัมพันธ์เกี่ยวด้านตำแหน่ง ด้านทิศทาง และด้านระยะทางได้อย่างเป็นรูปธรรมจากเหตุผลดังกล่าว

จากการสังเกตสภาพปัญหาในโรงเรียนวัดเกาะแก้ว จังหวัดสมุทรปราการพบว่าเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ยังมีผลการวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราวเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ทั้งในด้านตำแหน่ง ทิศทาง และระยะทาง ให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้ว ก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้ว ก่อนระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว

การทบทวนวรรณกรรม

เกริก ยุ้นพันธุ์ (2541) ให้ความหมายของนิทานไว้ว่า เป็นเรื่องที่เล่าต่อ ๆ กันมา โดยเนื้อหานิทานที่เล่านั้นเป็นเรื่องปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความดีและความงาม เรื่องยกย่องปลูกจิตสำนึกของคน ให้ประพฤติดี ทำแต่ความดี เป็นตัวอย่างให้แก่สังคม

สมศรี นวรัตน์ (2558) ให้ความหมายว่า การเล่านิทานหมายถึง การที่พ่อแม่และคุณครูพูดเล่าเรื่องราวของนิทานโดยอาจใช้การเล่าปากเปล่า หรือการเล่าโดยใช้ภาพในหนังสือประกอบการเล่าก็ได้

ประภัสสร บราวน์และแสงสุรีย์ ดวงคำน้อย (2564) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานหรือหนังสือนิทาน สำหรับเด็กเป็นการสร้างเรื่องราวเพื่อให้ความเพลิดเพลินสนุกสนานและให้ความรู้โดยตัวละครจะเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก เช่น สัตว์ พืช คน ฯลฯ นิทานอาจแบ่งได้หลายประเภท เช่น นิทานพื้นบ้านนิทานชาดก นิทานประกอบภาพ เป็นต้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ Bruner เชื่อว่าพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการภายในอินทรีย์ Bruner แบ่งขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กออกเป็น 3 ขั้น ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget แต่ต่างกันที่ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของ Bruner ไม่ได้กำหนดอายุของเด็กในแต่ละขั้น สำหรับรายละเอียดในแต่ละขั้น มีดังนี้ (กัญจนา ศิลปกิจยาน, 2563)

1. ขั้นการกระทำ (Enactive stage) เป็นขั้นที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว โดยใช้การสัมผัสและ การลงมือกระทำกับวัตถุต่างๆ เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การใช้มือหยิบแก้วเพื่อดื่มน้ำใช้มือหยิบจับเสื้อผ้าเพื่อสวมใส่บนร่างกาย เป็นต้น การกระทำในลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้การเรียนรู้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการกระทำ การเรียนรู้จากการกระทำเริ่มตั้งแต่อยู่ในวัยทารก เป็นการเรียนรู้ระหว่างวัตถุกับการเคลื่อนไหวร่างกาย

2. ขั้นสร้างภาพในใจ (Iconic stage) เป็นขั้นที่เด็กใช้ความคิดในการถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดจากการมองการสัมผัส ผ่านการสร้างภาพในใจหรือการสร้างจินตนาการ การเรียนรู้ ในขั้นนี้เด็กสามารถใช้ภาพแทนการสัมผัสของจริง ไม่จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ เช่น ให้เด็กดูภาพวัวเด็กจะเกิดความเข้าใจว่า สัตว์ตัวนี้เรียกว่า “วัว” โดยไม่ต้องเห็นของจริง เด็กจึงสามารถเรียนรู้โดยการใช้ตัวแบบการสาธิต บัตรคำ หรือรูปภาพได้การที่เด็กสามารถถ่ายทอดประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยการสร้างภาพในใจ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสติปัญญาที่เพิ่มขึ้น เด็กโตจะสามารถสร้างภาพในใจได้มากขึ้น ดังการทดลองเรื่องการเรียงลำดับแก้วที่มีขนาดต่าง ๆ จำนวน 9 ใบ ของ Bruner กับเด็กอายุ ปี และ 7 ปี ในครั้งแรก Bruner ให้เด็กดูภาพการจัดแก้วจำนวน 9 ใบ ต่อจากนั้น Bruner ก็หยิบแก้วออกทีละแก้วจัดให้เหมือนเดิม ต่อมา Bruner หยิบแก้วทั้ง 9 ใบ ออกจากตะแกรง และให้เด็กจัดให้เหมือนเดิมปรากฏว่าเด็กอายุ 5 ปี และ 7 ปี สามารถทำได้ แต่ความแตกต่างระหว่างเด็ก 2 คนนี้ Bruner ให้เรียงสลับ โดยเริ่มจากใบใหญ่ให้อยู่ทางซ้ายมือ ปรากฏว่าเด็กอายุ 5 ปี เริ่มต้นได้ถูกต้อง แต่ต่อมาเกิดความสับสนและในที่สุดจัดออกมาเหมือนแบบที่ให้ดูตั้งแต่แรก ส่วนเด็กอายุ 7 ปี สามารถเรียงสลับได้อย่างถูกต้อง จากการทดลองนี้สรุปได้ว่า การสร้างภาพในใจแสดงให้เห็นถึงความรู้ความเข้าใจ ซึ่งจะเพิ่มขึ้นตามอายุของเด็ก

3. ขั้นใช้สัญลักษณ์ (Symbolic stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถถ่ายทอดประสบการณ์หรือเหตุการณ์ ๆ โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษา ซึ่งภาษาเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความคิด ในขั้นนี้เด็กแค่เห็นเข้าใจผ่านสัญลักษณ์ทางภาษา โดยไม่ต้องดูภาพหรือเห็นของจริง ในขั้นนี้เด็กสามารถคิด หาทำไปสู่การเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมและแก้ปัญหาได้ ถือว่าเป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางสติปัญญา Bruner ยังเชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่เด็กจะต้องลงมือปฏิบัติ ค้นพบ นอกจากนี้ Bruner ยังเชื่อในการเรียนรู้โดยการค้นพบ (discovery learning)

ซึ่งมีข้อดีคือ เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย เพราะทำให้เด็กเกิดการจดจำข้อมูลได้และยาวนานเกิดจากความต้องการของเด็กและเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเอง ช่วยกระตุ้นความสนใจ สร้างแรงใจ และความพึงพอใจให้แก่เด็ก เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญา การสืบค้นข้อมูลใหม่ ๆวิธีการค้นพบ วิธีการเรียนรู้ และวิธีการจัดการกับสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้ไปแล้ว และทำให้เกิดทักษะการแก้ปัญหา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้ว จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวน 28 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องมาจากมีนักเรียนเพียงห้องเดียว

ตัวแปรที่ศึกษา

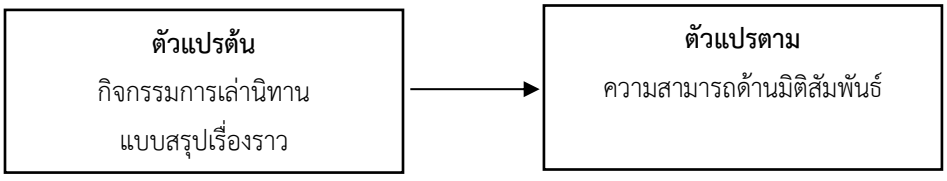
ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

เนื้อหาที่สอน

ได้แก่ ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ประกอบไปด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราวที่มีผลต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 32 แผน ใช้เวลาทำกิจกรรมแผนละ 20 นาที และมีคุณภาพในระดับมาก (μ =4.43) และแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย มีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 4-5 ปี ใช้สำหรับวัดก่อนเรียน ในระหว่างเรียน และหลังเรียน มีลักษณะเป็นแบบวัดแบบคู่ขนาน ซึ่งแต่ละฉบับประกอบด้วย 4 สถานการณ์ แต่ละสถานการณ์มีข้อคำถาม 3 ข้อ รวม 12 ข้อคำถาม ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 ข้อคำถามสำหรับวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เรื่อง บน ซ้าย ใกล้ สถานการณ์ที่ 2 ข้อคำถามสำหรับวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เรื่อง ข้าง ระหว่าง ใต้ สถานการณ์ที่ 3 ข้อคำถามสำหรับวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เรื่อง ข้างหน้า ขวา ข้างหลัง และสถานการณ์ที่ 4 ข้อคำถามสำหรับวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ เรื่อง ข้างใน ข้างนอก ไกล ใช้เวลาในการทดสอบ รายบุคคล 20 นาที กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ถ้าวางวัตถุได้ถูกต้องตามตำแหน่งมิติสัมพันธ์ที่กำหนดด้วยตนเอง ให้ 2 ถ้าวางวัตถุได้ถูกต้องตามตำแหน่งมิติสัมพันธ์ที่กำหนดโดยครูชี้แนะ ให้ 1 ถ้าวางวัตถุไม่ถูกต้องตามตำแหน่งมิติสัมพันธ์ที่กำหนดหรือไม่ปฏิบัติเลย ให้ 0 แบบทดสอบทั้งสามฉบับใช้ข้อคำถามและตัวเลือกเดียวกันแต่ทำการสลับข้อ เพื่อใช้วัดตามช่วงเวลาที่กำหนดซึ่งทุกข้อคำถามมีค่าความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง .67-1.00 และมีค่าความน่าเชื่อถือได้ (Reliability : α) ทั้งฉบับเท่ากับ .98

การเก็บรวมรวมข้อมูล

แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

1. ช่วงก่อนการทดลอง ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อทำการทดลองและได้ทำการทดสอบก่อนการทดลอง ด้วยแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง

2. ช่วงหลังการทดลอง เมื่อผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแผน ครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลองด้วยแบบวัดความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

2. ข้อมูลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าที (t-test, dependent)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (t-test, dependent)

ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าที (t-test, dependent) สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย (n=28)

ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์	μ	σ	t	df (n-1)	Sig (2-tail)
ก่อนการทดลอง	14.50	3.82	-15.524	27	.000*
หลังการทดลอง	21.14	3.21			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว มีค่าเท่ากับ (μ =21.14, σ=3.21) สูงกว่าก่อนเรียน มีค่าเท่ากับ (μ =14.50, σ=3.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว มีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังเรียน (μ=21.14, =3.21) สูงกว่าก่อนเรียน (μ=14.50, =3.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 2. เด็กปฐมวัยมีความก้าวหน้าของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกระยะที่ทำการวัด โดยมีคะแนนเฉลี่ยในระยะก่อนเรียนเท่ากับ 14.50 (=3.82) เพิ่มขึ้นเป็น 18.39 (=4.10) ในระยะระหว่างเรียน และเพิ่มสูงที่สุดในระยะหลังเรียนเท่ากับ 21.14 (=3.21) แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่ชัดเจนจากการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. เด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้วมีความก้าวหน้าของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราวตามลำดับดังนี้ ก่อนเรียน μ=14.50, σ=3.82 ระหว่างเรียน μ=18.39, σ=4.10 และหลังเรียน μ=21.14,σ=3.21

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ค้นพบยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกมาก ผู้วิจัยจึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ก่อนและหลังเรียน พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีการวางลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก (Simple to Complex) เริ่มจากตำแหน่งที่คุ้นเคยในชีวิตประจำวัน (บน, ใต้, ใน, นอก) ไปสู่ด้านทิศทางและระยะทาง (ซ้าย, ขวา, ใกล้, ไกล) ผู้วิจัยมีการสอดแทรกคำศัพท์มิติสัมพันธ์ที่เป็นคู่ตรงข้ามอย่างสม่ำเสมอ เช่น ในนิทานเรื่อง “ของขวัญของคุณลุง” ซึ่งเน้นคำว่าข้างในและข้างนอกถึงอย่างละ 7 ครั้ง ช่วยให้เด็กเกิดการจดจำและจำแนกความแตกต่างได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ กระบวนการ "สรุปเรื่องราว" ยังเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ (Active Learning) โดยการขยับและจัดวางวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเล่า สอดคล้องกับทฤษฎีของ Piaget และ Inhelder ที่ระบุว่าการรับรู้ด้านมิติสัมพันธ์เกิดจากการที่เด็กได้ลงมือกระทำกับวัตถุ ซึ่งช่วยเปลี่ยนจากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสไปสู่การสร้างมโนภาพ (Mental Representation) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา รอดคืน (2560) ที่ยืนยันว่าการเรียนรู้ผ่านนิทานที่มีการปฏิบัติจริงส่งผลให้มิติสัมพันธ์พัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. ความก้าวหน้าของความสามารถด้านมิติสัมพันธ์

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นพัฒนาการที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ก่อนเรียน μ=14.50, ระหว่างเรียน, หลังเรียน μ=21.14) ทั้งนี้เนื่องมาจาก ก่อนเรียนเด็กมีพื้นฐานด้านมิติสัมพันธ์ในด้านตำแหน่งที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน (เช่น บน ใต้ และใกล้) ทำให้มีคะแนนพื้นฐานอยู่บ้าง สอดคล้องกับแนวคิดของวิจิตรตา โป๊ะฮง (2559) ที่ว่าประสบการณ์เดิมจากการเล่นส่งผลต่อความคุ้นชินในคำศัพท์มิติสัมพันธ์ และหลังเรียนเด็กปฐมวัยโรงเรียนวัดเกาะแก้วมีพัฒนาการถึงระดับสูงสุด เนื่องมาจากมีการฝึกซ้ำ (Law of Exercise) ตามกฎการเรียนรู้ของ Thorndike (พัชรี ผลโยธิน, 2563) และเด็กเริ่มมีความมั่นใจจนสามารถจัดวางสิ่งของและสื่อสารทิศทางได้ถูกต้องครบถ้วนด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยในระดับสากลของ Bates, et al. (2023) ที่ชี้ให้เห็นว่าการฝึกฝนทักษะการประกอบรูปทรงและการจำแนกวัตถุมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความฉลาดทางมิติ (Spatial Intelligence)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรคำนึงถึงการเลือกและจัดกลุ่มเด็กในการออกมาทำกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราวโดยสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งบางคนมีความสามารถในการเล่าหรือพูด บางคนมีความสามารถในการสังเกตและการจัดวางอุปกรณ์ ก็จะสามารถทำให้การดำเนินการเล่านิทานเป็นไปอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.2 ครูควรคำนึงถึงจังหวะของการเล่านิทานกับการวางสิ่งของและอุปกรณ์ กับตำแหน่ง ในขณะที่เล่าให้มีความสัมพันธ์กัน เพราะส่งผลต่อการสังเกตตำแหน่งมิติสัมพันธ์ของเด็ก และเชื่อมโยงไปสู่เหตุการณ์สำคัญของเนื้อเรื่อง ควรมีการเตรียมตัวล่วงหน้า โดยฝึกการเล่านิทานและการใช้สิ่งของและอุปกรณ์ให้คุ้นชิน ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว

1.3 ครูใช้คำถามเพื่อช่วยเด็กในการจับใจความและสรุปประเด็นสำคัญในนิทาน โดยคำถามที่ใช้ควรเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อช่วยให้เด็กลำดับเรื่องราวและดึงประเด็นสำคัญจากนิทานได้ โดยเฉพาะในช่วงแรกที่เด็กยังไม่ชินกับการสรุปเรื่องราว นอกจากนี้ครูควรใช้คำถามเพื่อชวนให้เด็กตรวจสอบ ความถูกต้องด้วยตนเอง เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่เด็ก ในการจัดวางสิ่งของและอุปกรณ์ ขณะที่ออกมาทำกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานแบบสรุปเรื่องราว เพื่อพัฒนาด้านอื่นๆของเด็กปฐมวัย เช่น ความสามารถในการคิดวางแผน ความสามารถในการสื่อสาร เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานที่ให้เด็กได้สรุปเรื่องราว แต่ใช้รูปแบบการเล่านิทานอื่นๆ มาผสมผสาน เช่น การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ การเล่านิทานประกอบหุ่น เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในการพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร ชนิพรรณ จาติเสถียร อาจารย์ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร ปุริมปรัชญ์ คณิณผศุตย์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาตลอดมา ดร.ประสันตา โสมอินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเกาะแก้ว ครอบครัวของผู้วิจัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีความสมบูรณ์ที่สุดทางคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาหรับเด็กปฐมวัย.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). เอดิสัน เพรสโปรดักส์.

เกริก ยุ้นพันธุ์. (2541). *การเล่านิทาน.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชมรมเด็กพับลิซซิ่งเฮาส์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กัญจนา ศิลปกิจยาน. (2563). *แนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย. (หน่วยที่ 2 , น. 20-22).* สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จรรยา รอดคืน. (2560). *ผลการจัดกิจกรรมการเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบสามมิติที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลศรอารีย์ จังหวัดระยอง.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/2819

วิจิตรตา โป๊ะฮง. (2559). ผลของการใช้โปรแกรมการเล่านิทานและการเล่นที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นปีที่ 2 [วิทยานิพนปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].https://ir.swu.ac.th/server/api/core/bitstreams/2ac27bc4-ab21-43c1-bc71-2dec7c2a2400/content

สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย. (2564). *รายงานสถานการณ์พัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย ปี 2564. กระทรวงสาธารณสุข.* https://hp.anamai.moph.go.th/web-upload/4xceb3b571ddb70741ad132d75876bc41d/tinymce/ OPDC/ OPDC2568F/IDC31/OPDC2568_IDC3-1_01-1.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัท พริกหวาน กราฟฟิก จำกัด.

สสวท. (2563). *กรอบการเรียนรู้และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัทโกโก้พริ้นท์ (ไทยแลนด์) จำกัด.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565, 10 กรกฎาคม). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570.* https://www.nesdc.go.th/the-national-economic-and-social-development-plan/the-thirteenth-plan-2023-2027/

สมศรี นวรัตน์. (2558, 25 กุมภาพันธ์). *การเล่านิทานต่างกับการอ่านนิทานอย่างไร.* https://www.gotoknow.org/posts/586786

ประภัสสร บราวน์และแสงสุรีย์ ดวงคำน้อย. (2564). การพัฒนาความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยด้วยกิจกรรมการแสดงประกอบ การเล่านิทาน. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11*(1), 194–206. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/view/247218

พัชรี ผลโยธิน (2563). แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการศึกษาและหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย*. (หน่วยที่ 1, น.32-34). สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Bates, K. E., Williams, A. Y., Gilligan-Lee, K. A., Gripton, C., Lancaster, A., Williams, H., Borthwick, A., Gifford, S., & Farran, E. K. (2023). Practitioners' perspectives on spatial reasoning in educational practice from birth to 7 years. *The British journal of educational psychology*, *93*(2), 571–590. https://doi.org/10.1111/bjep.12579.